

nicant comenta l'atracció que damunt d'ells exerceix l'ambient literari de Barcelona i l'afany que ambdós senten per intervenir-hi. Tots dos poetes vénen a l'Ateneu Barcelonès, on fan les famoses conferències *La forma poètica* i *La humanització de l'art*, en les quals hi ha el fonament de la respectiva obra posterior. Compara alguns temes comuns en Costa i Alcover per tal d'indicar l'actitud de cadascun i assenyala determinats trets estilístics de llur obra, així com certs detalls de llenguatge. El Sr. Cardona resumeix la intervenció de Costa i d'Alcover als Jocs Florals, els parlaments que hi pronuncien i la influència que exerceixen damunt l'ambient literari de Barcelona i de totes les terres catalanes, especialment damunt el poeta Josep Carner.

Intervenen el **PRESIDENT** (assenyala que, amb aquesta comunicació, la Societat ret homenatge als grans poetes mallorquins en el Centenari de llur naixença; creu que caldria inventariar cronològicament les obres dels escriptors catalans del segle passat que es preocupen per la fixació de la llengua literària, la qual cosa ens permetria de poder estudiar més exactament la participació que hi tingueren) i els Srs. F. SOLDEVILA (remarca la curiosa sensació que tenien tots els poetes de no ésser estimats al Principat, quan ho han estat tant; recorda que quan aparegué a l'Amèrica llatina una traducció de les poesies de Costa, Rubió i Lluç li escriví que no li havia calgut deixar la llengua per a anar a Amèrica), P. BOHIGAS (Costa no establí un contacte fecund amb Catalunya fins l'any 1904; el 1906 s'emociona amb la vibració de Barcelona per la seva poesia, la qual cosa fa canviar la seva actitud envers la capital; Alcover, en canvi, escriví poesia en català després de la seva tragèdia familiar; la poesia d'Alcover és tràgica, la de Costa, estàtica i serena) i J. B. TORELLÓ (recorda les influències de G. Carducci i de G. D'Annunzio damunt Costa i Llobera).— JOAQUIM MOLAS, Secretari.

22 gener 1955: Història. — Presideix el Sr. FERRAN SOLDEVILA.

El Sr. JOSEP M. FONT I RIUS parla dels *Aspectes jurídics, econòmics i socials de la repoblació de la Catalunya Nova*. Comença assenyalant la fesomia peculiar de les terres conegudes ja en la mateixa època medieval amb el nom de Catalunya Nova i com els trets específics d'aquesta fesomia són en bona part efecte de la forma i les circumstàncies en què es dugué a cap la seva restauració cristiana, que conduïren a una tònica institucional totalment diferent de la desenrotllada a les terres de la Catalunya Vella, més matisades pel sistema feudal. Després d'unes ràpides notes sobre el curs històric de les tasques de repoblació a les comarques del Camp de Tarragona, el Priorat, Conca de Barberà, Baix Ebre i Lleida, fonamentalment realitzada en la segona meitat del segle XII, assenyala la importància de certes cartes de població i de franquícia com a instruments jurídics de restauració de localitats i territoris, organització de naixents comunitats veïnals, etc., especialment les concedides a Tortosa i Lleida, esteses després a d'altres ciutats àdhuc fora de Catalunya. Entre els diferents aspectes o resultats de la repoblació de les comarques ponentines catalanes, es fixa abans que tot en el pes de la persistència de l'element sarraí en aquestes comarques, que ha deixat tants de vestigis, encara ara apreciables. Quant a l'element nou, la població cristiana, després d'assenyalar les seves procedències i establiments en les noves localitats, destaca la característica condició jurídica social de llibertat, tant en la persona com en la propietat de la terra, amb escàs marge a les relacions de servitud o dependència dominical. Aquesta llibertat civil i la preferent dedicació a les arts i indústries de la població ciutadana condueixen a un desenrotllament i a un enfortiment d'aquesta classe mitjana burgesa, estament ciutadà que influirà decididament en l'estructura de la societat de la baixa Edat mitjana i del Renaixement. Finalment, dedica l'atenció a les formes de domini polític desenrotllades en nous territoris, basades en la sobirania comtal, però compartida, sovint, per poders senyorials, en forma molt mitigada, i diferent del feudalisme de les velles terres del nord de Catalunya. I en el govern local, assenyala

la innovació, establerta a Tortosa i a Lleida, de la *curia* (funcionari judicial dependent del sobirà), assessorat pels *prohoms*, veïns destacats, com una forma mixta entre govern senyorial i popular, germen de la futura organització del règim de les principals municipalitats catalanes.

Intervenen els Srs. F. DURAN I CAÑAMERAS, J. M. IMBERT, J. NADAL, el COMUNICANT i el PRESIDENT (les institucions cal que siguin estudiades pels juristes; fa notar la importància de la repoblació duta a terme per Ramon Berenguer IV, que comenta breument). — JOAN-F. CABESTANY, Secretari.

28 gener 1955: Art i Arqueologia. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. PERE BOHIGAS exposa la seva comunicació sobre *Les miniatures en manuscrits escolàstics*. Distingeix dues etapes en les miniatures dels manuscrits medievals que ha pogut estudiar — conservats a les biblioteques de Barcelona, Lleida, Tarragona, Aragó i València —: una, que comprèn fins al final del romànic, i una altra a partir d'aquest moment, de característiques diferents. Cap al segle XI hom pot distingir ja una escola catalana de miniatures, d'influència carolíngia, diferenciades de les de la resta de la Península, d'estil mossàrab. El pas del romànic al gòtic en la miniatura catalana pot seguir-se bastant bé. Dins el gòtic podem classificar els manuscrits miniaturats per les matèries que contenen: a) les anomenades Bibles de París, amb miniatures de gran perfecció tècnica, d'estil força uniforme; b) els llibres litúrgics, amb miniatures influïdes per l'art local, però fetes per una mà no tan hàbil i en general de tipus més variats; c) els llibres de caràcter literari, habitualment no miniaturats; d) els llibres jurídics, amb il·lustració abundant, com els reculls de privilegis, els *Usatges* i les *Constitucions de Catalunya* (els tres manuscrits guardats a l'Arxiu de la Ciutat de Barcelona i els dos de Lleida; e) els llibres escolàstics, que es troben en els diversos països, els quals contenen uns textos que es van repetint, com comentaris bíblics, les *Sentències* de Pere Llobard, el *Corpus iuris civilis*, etc. L'estil d'aquests darrers pot haver estat fixat pels *exemplaria* de les universitats. Els *exemplaria* eren els textos oficials de la universitat, sense relligar. Els quaderns o *petiae* que els componien eren llogats als estudiants. Parlen de la *petia*, la Reglamentació de la Universitat de Bolonya, del 1317, les partides d'Alfons el Savi de Castella, del 1259 (hom alludeix a «la petia o cuaderno»), el privilegi de fundació de la Universitat de Lleida, de Jaume II (1300), en el qual es fa referència a l'encarregat de la *petia*. Molts d'aquests manuscrits escolàstics han vingut de fora o n'han imitat models. N'hi ha que reproduïxen un model francès, amb marges ornats amb fulles d'heura i amb escenes de cacera a la part inferior, generalment ben acolorits (exs.: ms. 34 de la Catedral de València, copiat a París el 1369 per encàrrec d'un estudiant valencià, i altres d'iguals de València i de Vic), ornamentació que es troba també en alguns còdexs no escolàstics, com els llibres de privilegis; n'hi ha un altre grup, de tipus italià, amb orles de sarments nous amb temes vegetals i figures grotesques de bèsties i éssers humans, amb poc or i amb colors mats. D'aquest tipus italià ha sortit un tipus català, molt practicat en manuscrits de tota mena.

Intervenen el PRESIDENT i el Sr. F. DURAN I CAÑAMERAS (necessitat de fer un estudi de les miniatures des del punt de vista artístic, sobretot de les més tardanes, puix que tenen una relació amb la pintura de l'època). — R. ALBERT I LLAURÓ, Secretari.

16 febrer 1955: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. JOSEP ROCA I PONS comença la seva comunicació sobre «*Tenir*» + *participi en català antic* remarcant el procés de gramaticalització que ha sofert el verb *tenir* i els seus equivalents en altres llengües. Es refereix, sobretot, a la perífrasi llatina *habere* + *participi*, que compara amb les corresponents romàniques, formades amb els derivats d'*habere* o *tenere*. Per a determinar el valor — o valors — de la unió de *tenir* amb el